

Svar på skriftligt spørgsmål SSS 90/2019 rd

Skriftligt spørgsmål om medlemskap i studentkår

Till riksdagens talman

I det syfte som anges i 27 § i riksdagens arbetsordning har Ni, Ärade talman, till den minister som saken gäller översänt följande skriftliga spørgsmål SS 90/2019 rd undertecknat av riksdagsledamot Sari Essayah /kd m.fl.:

På vilket sätt ska regeringen säkerställa att varje studerande har en i grundlagen tryggad föreningsfrihet och att alla högstskolestuderande är jämställda sinsemellan?

Som svar på detta spørgsmål anför jag följande:

Enligt universitetslagen (558/2009) är studentkårens syfte att vara en förenande länk för sina medlemmar och att främja deras samhälleliga, sociala, intellektuella och studierelaterade ambitioner och strävanden i anknytning till studenternas roll i samhället. Studentkåren har till uppgift att delta i universitetets fostringsuppgift genom att förbereda de studerande för ett aktivt, medvetet och kritiskt medborgarskap. Alla grundexamensstuderande med undantag av studerande som deltar i uppdragsutbildning hör automatiskt till studentkåren.

Grundlagsutskottet har i olika sammanhang bedömt bestämmelserna om medlemskap i studentkårer vid universitet och yrkeshögskolor med tanke på föreningsfriheten som tryggas i 13 § i grundlagen.

När utskottet (GrUU 3/1997 rd) bedömde bestämmelserna om studentkårer i den tidigare gällande universitetslagen (645/1997) ansåg utskottet att man i situationer som denna främst ska försöka finna lösningsmodeller som grundlagens lydelse är klart tillämplig på, alltså lösningar som inte bygger på obligatoriskt medlemskap. Utskottet hänvisade till förarbetena till reformen av grundläggande rättigheter och ansåg att ett obligatoriskt medlemskap i studentkåren i och för sig var godtagbart från grundlagssynpunkt, i synnerhet som studentkåren av hävd måste betraktas som en del av ett universitet med självstyrelse och dessutom spelar en framträdande roll i universitetets förvaltning. Trots detta ställde utskottet som villkor för det ordinarie lagstiftningsförfarandet att ett omnämnande om studentkårens offentliga uppgifter läggs till i bestämmelsen.

När utskottet (GrUU 11/2009 rd) utvärderade bestämmelserna om medlemskap i studentkår i den gällande universitetslagen (558/2009) uppmärksammade utskottet att man i lagen föreslog att det föreskrivs om särskilda uppgifter, som studentkåren sköter i förhållande till universitetets förvaltning samt i förhållande till instanser som beslutar om studiesociala förmåner och som ansvarar för de studerandes primärvård. Utskottet ansåg att dylika uppgifter utgjorde en tillräcklig grund för automatiskt medlemskap i studentkår.

Svar på skriftligt spørgsmål SSS 90/2019 rd

När utskottet utvärderade bestämmelserna om studentkårer i enlighet med den gällande yrkeshögskolelagen (932/2014) ansåg utskottet att uppgifterna som föreslogs för studentkåren i regeringens proposition (RP 26/2014 rd) dvs. de nya uppgifterna som motsvarar uppgifterna som föreskrivs i universitetslagen, i sig är offentliga uppgifter som tillämpas studentkåren. Skötsel av dessa uppgifter eller insamling av avgiften för studerandehälsovård förutsatt dock inte obligatoriskt medlemskap i en studentkår enligt utskottet. Den föreslagna begränsningen av den negativa föreningsfriheten i regeringens proposition uppfyller enligt utskottet inte kravet på att begränsningar av de grundläggande fri- och rättigheterna ska vara proportionella eftersom målen, som i och för sig är godtagbara, kan nås med medel som ingriper i de grundläggande fri- och rättigheterna i mindre omfattning. Utskottet förutsatte att den föreslagna regleringen granskas så att medlemskap i studerandekårer är frivilligt för studerande vid yrkeshögskolor. Utskottet ansåg dessutom att det är viktigt att studerande vid universitet och yrkeshögskolor i princip har samma möjligheter att delta i besluten om läroanstalten, studierna och tjänsterna, och att tjänsterna, förmåner eller skyldigheterna för olika studerandegrupper inte utan skäl avviker från varandra. Utskottet ansåg att det var motiverat att göra en samlad bedömning av ställningen för och bestämmelserna om alla studerande oberoende av om de studerar vid universitet eller yrkeshögskola (GrUU 24/2014 rd).

Då grundlagsutskottet utvärderade regeringens proposition (RP 145/2018 rd) om ordnande av studerandehälsovård för högskolestuderande ansåg utskottet att den gällande regleringen av studerandehälsovården, med vilken Folkpensionsanstalten svarar för ordnandet och Studenternas hälsovårdsstiftelse producerar tjänster för studerande vid universitet och yrkeshögskolor, inverkar på de särskilda uppdrag som studerandekårerna har och som utskottet tidigare ansett vara en tillräcklig grund för automatiskt medlemskap. Utskottet anser att statsrådet bör initiera en utredning av om det fortfarande finns godtagbara kriterier för obligatoriskt medlemskap i studerandekårer som uppfyller proportionalitetskravet med avseende på föreningsfriheten som är skyddad i 13 § 2 mom. i grundlagen och i förekommande fall vidta åtgärder för att ändra lagstiftningen (GrUU 33/2018 rd).

Som en del av bedömningen som gäller autonomin för universitetens förvaltning och dess förhållande till grundlagen ämnar undervisnings- och kulturministeriet i enlighet med regeringsprogrammet för statsminister Rinnes regering att påbörja det av grundlagsutskottet förutsatta utredningsarbetet av automatiskt medlemskap i studentkårer.

Helsingfors 12.9.2019

Forsknings- och kulturminister Hanna Kosonen